

„...pálcámon díszlik a mennyegző jele...”

Egy 1974-től használt magyarkanizsai kéziratos vőfélykönyv
összehasonlító vizsgálata

Időről időre felmerül a hagyományok, különösen a paraszti gyökerrű néphagyományok eltűnésének örök kérdése: a tizenkettedik, avagy a huszonnegyedik órában vagyunk-e?! Mit és hogyan mentünk? Különösen markánsan jelennek meg ezek a problémák egy-egy kutató emlékéhez kötődő visszatekintő, értékelő konferenciák kapcsán. Az tény, hogy amit Ő megmentett, leírt, dokumentált, feldolgozott, értelmezett, azt mi már ugyanúgy nem tehetjük meg, hiszen évekkel, évtizedekkel későbbi időben élünk. Így van ez akkor is, ha Borús Rózsára emlékezve, munkásságát méltatva a kutatásaihoz, mi több, kutatásaiba próbálunk kapcsolódni.

Mindettől függetlenül azonban megállapíthatjuk, hogy a hagyomány, mivel állandóan változik – szegényedik, mert bizonyos elemek kikopnak, és gazdagodik, mert újabbak jelennek meg –, oktalanság sopánkodnunk és állandóan valami ősit keresnünk. Mindez helyett a jelenben zajló kutatások, adatrögzítések és -mentések a fontosak. A mentés másként!

Ennek a folyamatos munkának egy régi eredményét adjuk most közre, olyan gyűjtésekből szemezgettünk, amelyek kapcsolódnak is akár – igaz, csak utólagosan látjuk ezeket az összefüggéseket, a terepmunka során még nem gondoltunk erre – Borús Rózsa és mások által tájainkon végzett feltáró, elemző kutatásokhoz.

Két kéziratos vőfélykönyv anyagát sikerült felgyűjteni Magyarkanizsán 1980-ban. Van/volt egy régebbi és egy újabb változat. Az újabbat vizsgáljuk, mert elsősorban annak hagyományszervező hatásával számolhatunk, hiszen a régebbi már 1974-re kikerült a használatból. A két szöveget összehasonlítva igazából nem lehet pontosan eldönteni, hogy mi indokolta a használaton kívüli állapotot, illetve a használatba kerülést. Terjedelmüket tekintve nagyjából egyformák, és tartalmilag is hasonló rendezésvizsgálat szerint tagolódnak a rigmusok. Valószínű, hogy egyéni ízlés és a szokások változása alapján döntött a gyakorló vőfély. A váltást akkor a korszerűséggel indokolta.

De ne vágjunk a dolgok közepébe! Tennünk kell néhány rendhagyó megjegyzést a lakodalmi hagyományok szertartásmesterével és szakirodalmi megítélésével kapcsolatban.

Noha a parasztság mint társadalmi réteg mára jórészt a polgárságba olvadt – bár a szocializmus éveit átvészelve a paraszti gazdálkodás önállósága napjainkig megmaradt –, bizonyos parasztivá lett hagyományok, így a lakodalmi szertartásmester szerepköre, a vőfély és a vőfélység intézménye is túlélte egykori természetes közegének eltűnését, megváltozását. (Egy évtizeden át nézhettük a Galga-parti Aszód főterén zajló lakodalmakat, többnyire vőfély nélkül; ugyanakkor Magyarkanizsa és vidékének lakodalmi zömében vőfélyek által celebrálva zajlanak napjainkban is!) Még hozzá úgy, hogy eredeti szerepkörét megőrizve, a korábban ponyvakiadványokban és a paraszti írásbeliségben őrzött rigmusok is megmaradtak (vö. LISZKA 2013; 56). A vőfélység intézménye tehát survival jelenség a vajdasági magyar folklórban (vö. BODROGI 1981; 506, LISZKA 2013; 126). Erről tanúskodnak a *Magyar Néprajzi Atlasz* vőfélyjelvényekről szóló térképlapjai (lásd GYÖRGYI 1992; 523-as, 524-es, 525-ös, 526-os térképlapok), külön figyelmet érdemel az 526-os, melyen a 20. század első és második felében végbement, a vőfélyjelvényekre vonatkozó változások láthatók. Valójában ezt erősíti a *Vajdasági Magyarok Néprajzi Atlaszá*nak Párvalasztás, eljegyzés, lakodalom című fejezete is, noha a múlt idő használata megtévesztő, hiszen azt sugallja, mintha egy elmúltott hagyománnyal volna dolgunk (vö. NAGY ABONYI 2003; 90). Nagyjából ilyesmi olvasható ki Tóth Arnold soráiból is, hiszen azt írja, hogy a vőfélyvers „[a] megelőző évszázadok közköltészeti szöveghagyományának szerves részeként, majd annak kései folytatásaként, a szóbeliség, illetve a kéziratos és a nyomtatott írásbeliség hármasság kapcsolatrendszerében virágzott a XIX. században” (TÓTH 2014; 285). Ezek szerint napjainkban már nem virágzik ez a hagyomány? Ez azért nehezen képzelhető el a vidék Magyarországaról! (vö. KLAMÁR 2014; 75). Sőt, a kordivat sokszor visszahozza és olyan vidékeken is feltűnik a szertartásmester, ahol korábban nem volt a lakodalmakban vőfély. Ennek okait most talán ne boncoljuk, mert lehet, túlságosan messzire vinne tárgyunktól, legyen elég annyit megjegyeznünk, hogy egyik oka lehet akár a globalizációval való szembehelyezkedés is.

Nos, mint azt fentebb már a néphagyománnyal kapcsolatban említettük, így ezt a lakodalmi szokáselemet is folyamatosan féltették az elmúlástól, és a változásokból mindig a megszűnésre következtettek. Vagyis: intő jeleket állandóan felfedezni véltek a rigmusokat közreadók. A ponyvák bevezetőjében ilyenek (is) állnak: „A magyar nemzet ősidőktől fogva napja-

inkig híven megőrizte és követi apáink azon páratlanul álló szép szokását, hogy azon napot, midőn fiai és leányai házasságra lépnek, kiki tőle telhetőleg megünnepelni és emlékezetessé tenni igyekszik. A lakodalmak még ma sem mentek ki a divatból, habár egyes vidékeken a régi szokásoktól eltérő újításokat lehet észrevenni” (PÁRDUCZ 1905; 3). A második világháború után kiadott vőfélyponyvva bevezetőjében ez olvasható: „Hej! tünően vannak a régi szép szokások, a lakodalmak köszöntők, vőfély-versek, hérészek, kárlátók és a többi menyegzős szokások is!” (HAJDÓK 1947; 3). Ezeknek némileg ellentmond a következő megállapítás: „Ifjainkban erre a szép hivatásra meg is van a hajlam. Szép számmal vannak, akik nem idegenkednek a vőfélységet megtanulni. Mégis már évek óta tapasztalni vagyok kénytelen, hogy a jó vőfélyek száma egyre fogy. Ez pedig onnan van, hogy a mai lakodalmakhoz illő és a mai viszonyoknak teljesen megfelelő vőfélykönyv nincs” (PÁRDUCZ 1905; 3), olvashatjuk az *Adai vőfélykönyv* bevezetőjében Párducz Vincétől, aki a vőfélységben sokévi tapasztalatot szerzett. Harmincoldalas vőfélykönyvét tehát a hagyomány továbbadása miatt jelentette meg, abbéli reményben, „*hogy a magyar ifjúság törekvéseimet méltányolni és cséloommal az által is elősegíteni fogja, hogy e könyvecskét minél tömegesebben megvásárolja és tovább ajánlani fogja*” (PÁRDUCZ 1905; 4). Ezzel cseng össze Jung Károly megállapítása: „*A falusiak emlékezete szerint ezeket a verseket nyomtatott vőfélykönyvekből tanulták a vőfélyek, egyforma verseket mondtak az egész Bácskában*” (JUNG 1978; 108). A fentiekről azt gondoljuk, hogy inkább a 19. század második és a 20. század első felére lehetett jellemző az állítás, egyrészt azért, mert a népiskolai oktatás hatása csak ekkortól mutatkozott meg. Az írni-olvasni tudás ekkorra lett a parasztság jellemzőjévé (lásd KÜLLŐS–SZEMERKÉNYI 1981; 182). Így tehát az alábbi idézet is csak részben igaz: „A népi kéziratos anyag 1800 előtti – sőt, jelenleg úgy tűnik, 1825 előtti – hiánya arra enged következtetni, hogy a vőfélyversek ponyvai eredete és nyomtatásban történő elsődleges terjedése valószínűbb, mint a népi kéziratos tradíció elsőbbsége” (TÓTH 2014; 287). A fentieknek, vagyis önmagának ellentmond idézett szerzőnk későbbi megállapítása: „Ezek a 30–40 évvel korábbi kéziratos változatok azt jelzik, hogy a Bucsánszky-műhelyben készülő kiadvány szerzői (akár Medve Imre, akár Vetró Lőrinc) feltehetően ismeretek és használtak valóban alföldi származású népi kéziratokat, és azokból is szemezgettek a válogatás során. Az sem kizárható, hogy Medve Imre a Szeged-Felsővárosban tevékenykedő Vetró Lőrinc birtokában lévő kéziratos anyagot nézte át és ültette ponyvára” (TÓTH 2014; 295). Voltaképpen a fent idézettek adják közre a szerző egy évvel később megjelent monográfiájában (TÓTH 2015).

Igaz, hogy az írni, olvasni tudás nagyon fontos eleme a kérdésnek, ám a kéziratos vőfélykönyvek megléte jelzi, hogy a specialisták közül nem egy birtokában volt eme képességnek. Az is lehetséges, hogy a hagyomány terjedésében, mint oly sok esetben, így most is, a tanítók, jegyzők, patikusok betanítói szerepkörben közreműködhettek akár. Vagyis, a kérdés bonyolultabb annál, hogy minden kétséget kizáróan megválaszolható legyen.

Nos, a későbbiekben látni fogjuk, mire jutottunk e tekintetben elemzésünk során. Előtte azonban térjünk még vissza a hagyomány kérdésköréhez.

Jól tudjuk, hogy minta- és példaadók a paraszti rétegek számára a főúri ceremóniamesterek voltak (vö. GYÖRGYI 1990; 47). A magaskultúra tehát termékenyítőleg hatott a népire/parasztra, mi több, ezt a hagyományt napjainkig őrzik a különböző vidékek, miközben a főúri hagyományból mindez kikopott. Nota bene: a Kárpát-medencében már nincs is főúri hagyomány! „Ezek a formák társadalmilag elfogadottá válnak, beépülnek a legáltalánosabban értelmezhető kultúrába, annak hagyományaiba. A szokások az emberi megnyilatkozásokat az ember életének különféle helyzeteiben szabályozzák, rendezik, szervezik, vagyis az ember létezésének módját alakítják és fenntartják. E regulatív funkció visszahat a cselekvő egyénre magára, és meghatározza a másik emberhez való viszonyát, legyen szó akár egy másik egyénről vagy kisebb-nagyobb társadalmi csoportról. Más kifejezéssel élve: a szokások regulatív funkciója az egyén és a közösség önazonosságának megteremtését és kifejezését is biztosítja” (VEREBÉLYI 2005; 20).

A lakodalom, lakodalmi készülődés voltaképpen egy szokásfolyam, hiszen a rákészülés a lányok esetében éveket vett igénybe – gondoljunk a ke-lengyekészítésre –, de a záróesemény előtt egy évvel a parasztcsaládoknál akár lakodalmi költségvetést vezethettek be (vö. VEREBÉLYI 2005; 104).

Mivel nem szándékozzuk a teljes szokáscselekményt bemutatni – megtettük azt egy korábbi dolgozatunkban (KLAMÁR 2014; 68–76) –, hanem célunk csupán Bakota Károly (1957) paraszti származású, magyarkanizsai vőfély kéziratos vőfélykönyvének vizsgálata – egy régi, 1980 januárjában történt gyűjtés eredménye, ekkor másolhattuk le, illetve készíthettünk interjúkat az adatközlővel –, így a további részletektől eltekintünk, de a témára szorítkozva a paraszti írásbeliség kérdésre mégiscsak utalást, további utalásokat teszünk.

Először talán arról ejtsünk szót, hogy kit tekinthetünk parasztírónak. Voigt Vilmos folklorisztikai szócikkében (parasztíró; parasztköltő; parasztverselő) olvashatjuk, hogy nem más ő, mint a „paraszti sorban élő al-

kotó, aki környezete, kis közösségek számára és körében alkot, rendszerint közvetlenül ható, alkalmi célokat szolgáló művekkel (köszöntő stb.), amelyek korábban élvőszóban terjednek, még akkor is, ha megfogalmazásuk már írásban történik. [...] Gyakori az áttételes (pl. diktálás útján történő, előre ismert szövegek másolásából vagy másoltatásából álló) használat (pl. katonalevelek, vőfélykönyvek és egyéb lakodalmi szövegek), ahol a szükséges módosításokat nem is mindig írásban alkotják, vagy adják elő” (VOIGT 2014; 318).

A fentiek alapján elmondhatjuk, hogy az írásban rögzített szövegek sem tekinthetők állandónak, mert idővel a használók, lejegyzők helyenként aktualizálják azokat, némely részeket kihagynak, másokat helyükre illesztnek, vagy csak tetszés szerint változtatnak rajtuk (lásd GYÖR-GYI 1990; 47). Ez történt a magyarkanizsai vőfélykönyv szövegtörzskével. Ennek okán, mint azt előzőleg már említettük, egy régebbi változat használaton kívül került.

A kérdés az, hogy a vőfély másoktól elesett elemeket/rigmusokat épített be, vagy saját szellemi termékével egészítette ki a régebbieket, alkotta meg az újat.

A szövegtörzskével több eddig közreadott vőfélykönyv anyagával vetettük össze, és arra az egyáltalán nem meglepő eredményre jutottunk, hogy a szövegváltozatok között sok hasonlóság, átfedés, nemritkán szó szerinti átvétel mutatható ki. Így bizonyosságot nyert, hogy a már korábban többek által megfogalmazott, a folklóralkotások variálódására vonatkozó törvényszerűségek voltaképpen érvényesek a paraszti írásbeliségben lejegyzett alkotások egy részére is. Talán annyi a különbség, hogy az összeállítók, másolók, alkotók nevét is megismerheti az olvasó, kutató. Olykor tehát a közösségi alkotás jótékony homályából előlép a rigmus alkotója. Ha mindehhez még hozzávesszük, hogy a vőfélyversek előadásakor – noha a rigmusokat a lakodalmi közönségnek felmondók törekedtek a szó szerinti reprodukálásra – keletkezhettek olyan variánsok is, melyek csak akkor és ott hangzottak el rögtönzéseképpen. Mindezek fényében teljesen más-hogyan kell tekintenünk az írott, többszörösen át- és átmásolt, majd élőszóban előadott anyagra.

A fentiek dacára megállapíthatjuk, hogy a nyomtatott szövegek és a kéziratban terjedők egyaránt a lakodalom forgatókönyveként funkcionáltak (vö. DÉGH 1950; 57–74), és ezeknek köszönhetően az eseménysor napjainkig megmaradt, ami, tekintve, hogy az első vőfélykönyvek a 18. század végén jelentek meg, nem kis teljesítmény. Ennek a statikusságnak a kialakulása, a lakodalmi szokásrendnek a rögzülése a kézíratos vőfélykönyveknek a nyomtatásban rögzülése, illetve a többszöri, változatlan

utánnyomások következménye is (vö. BÁRTH 2005; 80. TÓTH 2015; 13). Mindezekből következik, hogy a regulatív funkció hagyománykonzerváló hatással bír napjainkban is.

A kanizsai kéziratos vőfélykönyv néhány sajátossága

A füzetbe lejegyzett szöveg központosítás nélküli, bizonytalan ortográfia-jú, többnyire egybefüggő, néha strófákra tagolt, de általában a szó- és strófa határok be nem tartása mellett a sortörés és az elválasztás is esetleges. A külalakot az adatközlő szóbeli elmondása szerint, a látottak is befolyásolhatták, hiszen más vőfélyek füzetéből másolta a szövegeket, mindez arra enged következtetni, hogy a 20. század második felére már nem volt nyomtatott előkép, amire hagyatkozhatott volna. A fentiek csak erősítik a tényt, miszerint a vőfélykönyvekbe foglaltakat még napjainkban is eleve hangzó előadásra szánt anyagként kezelik a gyakorló szertartásmesterek, ennek következtében a leírtak csupán emlékeztetőül szolgálnak. Kanizsai példánk tipikusan ilyen textus.

Noha az alább közreadott verseket utólagosan nem tagoltuk, azok elemző olvasatokor kiviláglik, hogy eredetileg 12 szótagos sorokból állhattak – felező tizenkettesek voltak, méghozzá 4/2/4/2 és 3/3/3/3 tagolásúak, ami a közköltészeti gyökereket tovább erősíti –, de azt, hogy eredetileg a teljes szöveg strófákra tagolódt-e, utólagosan már nem tudjuk megállapítani (vö. TÓTH 2015; 218). A rímképlet alapján ezek a szövegek többnyire bokorrímeselek, de számos páros rímű sorral is találkozunk.

Az ágy kikérése és megköszönése, hazaköszöntése és a búcsúztatók alapján szövegeinket általában négy sorosnak mondhatnánk, ám mindegyik ráció az anyag többi része, amely nem tagolódik strófákra. Mindez az általunk áttekintett vőfélykönyvek szövegközlési gyakorlatában is hasonlóan jelenik meg, tehát nem egyedi esettel állunk szemben.

Elolvasva a vőfélykönyv szövegét, annak romlott volta ellenére is kiteszik az archaizáló, deákos stílus – vannak szövegformulák, melyek ezt erősítik: „...nyugodjatok meg az Isten végzésében, / most pedig induljunk az ő szent nevében! Vivát!”, „Dicsértessék az úr Jézus neve, / adja ránk áldását a magyarok Istene...”, „Békés öröm szálljon a jelenvalókra / nehéz fáradásom fordul immár jóra...” – példák közreadásakor igyekeztünk a versek strófáinak határait megállapítani és jelezni, tehát a vélhetően eredeti alakot tükrözni. A szövegek néhol dagályosak, prédikációs példázatokkal találkozhatunk, de nem ritka a vaskos, már-már közönséges humor sem.

A prédikáló hangnem a búcsúztatók szövegében érhető tetten. Miközben elmondja, mi a nő feladata a házasságban, a zárószakaszban az isteni akarat és gondviselés szerint valónak mondja a lakodalmi rítust: „...tehát

kedves szülők, testvérek, rokonok / menyasszonyunk felett ne szomorkodjatok! / Nyugodjatok meg az Isten végzésében, / most pedig induljunk az ő szent nevében! / Vivát!” Kétségtelen, hogy a búcsúztatók – szülőktől, testvérektől, rokonoktól, szomszédoktól és elhalt szülőktől is – a kántorok által írt búcsúztatókkal mutatnak rokonságot. Azokhoz hasonlóan számba veszik a rokonokat és ismerősöket.

A vacsora előtti beszéd, melyben a vőfély szót ejt az előkészületekről, ételekről és szakácsokról, szintén a szórakoztatást szolgálja. Már felütésében sejteti komolytalan voltát: „...ím tudom már önöknél is régen volt az ebéd / nem tesz kárt gyomrukban egy kis programbeszéd!”, később rátér a tréfás ételismertetőre: „...sóval, paprikával, hogy mi mindent főznek fogalmuk sincsen / kocsonyának készül 19 gólya, / hizlalt verebeket forgatnak nyárson, / medvetalpat sütnék eperfa parázzsal, / nyulaknak farkából főzik a paprikást, / puliszkát pedig oláh papok gyártják, / kásába a húst gőzhajók szállítják...”.

Közköltészeti motívumok sora található a vőfély vacsorát felhordó, a helyszínen kiválasztott legényekből álló seregének bemutatásakor elmondott rigmusában: „...székely testvérek, hunok és jászok, / meg fogjuk látni, hogy futnak tőlünk a kozákok, / Harcban a magyarnak sosem volt párja / a magyar katona Isten katonája...”, „...e hős hadseregnek vezére én vagyok / lénungot számukra nem más, mint én adok / ki hű katonám lesz bõrit kitömetem, / a gyávákat pedig mind föbe lövetem...”.

A történeti múlt jeles magyar személyei közül többekről tesz említést a vőfély, akkor, amikor jellemzi a seregbe válogatott és a násznagy előtt felsorakoztatott legényeket. Van, aki „Attilának vére”, Árpád unokája”, „Botond nemzetsége”, van, akinek „őse Kinizsi” lehetett, s akad köztük „*Rákóczi fajta*” „*kuruc gyerek*”. Ám ezek a vitézek csupa kacagtató tulajdonsággal bírnak. Igaz ugyan, hogy a magyar bárki ellent tönkrever „egy pipaszárral”, de közülük egyik „sántít a tyúkszemére”, a másiknak meg „...ha szól a muzsika, remeg a bokája / szereti a kártyát és a boros üveget...”, vagy „...nyúl szívű a lelkem, azonnal pityereg...”, a legvaskosabb tréfás jellemzés szerint egyikük „...néha úgy elalszik, hogy beköpi a legyek...”.

A vőfélykönyv szövegeit olvasva tapasztalható, hogy sok az elírás, ugyanakkor ismerethiány miatt is számos értelemzavaró megfogalmazással találkozhatunk. Néhány példa csupán: *nagygyaikat* – napjaikat, *Baton* – Botond, *alma* – pajta, *virad* – vigad.

Az anyag tagolásából a sorrend – ha úgy tetszik, a lakodalom lebonyolításának rendje – jól kiviláglik, ezért nem volt szükség utólagos rendszerezésre. A belső címek logikus rendről árulkodnak.

Vőfélyrigmusok összevetése

A Borús Rózsa által közreadott vőfélyversek közül szövegükhöz legközelebb állók: Katona Vincée (Királyhalom, lejegyzés: Szkopje, 1948) (BORÚS 1998; 143–150), Kaszás Kálmáné (Felsőhegy, lejegyzés: Priština, 1940) (BORÚS 1998; 151–172). Vizsgáltuk még a Tripolsky Géza által részleteiben közreadott, Bicskei István oromhegyesi származású zentai vőfélytől lejegyzett kéziratot, amit 1986-ban lakodalomban, majd később otthonában meglátogatva rögzített a gyűjtő, ám teljességében – tudomásunk szerint – soha nem adott közre (TRIPOLSKY 2001; 171–175).

Virág kikérés

*Békesség e háznak jónapot kívánok
én it mint vőlegényünk követ(e)
ként állok, vőlegényünk arra adta
szavát ha szépen kérem kedves
menyasszonyát, kalapomra ékes bok
rétát fog rakni, lobogó szallagot
pálcámra kötni, azért hát felkérem
az Isten nevében, pálcámat és kala
pomat díszitse fél szépen, ezzel
dicsértessék a mindenható Isten*

(10/9KK 0KV) (10KK) (0BI)

A rövid, mindössze 10 soros rigmus 9 sora egyezik a Kaszás Kálmán felsőhegyi vőfélytől közzétett rigmussal (BORÚS 1998; 152). Katona Vince királyhalmi és Bicskei István oromhegyesi-zentai vőfélynél nem találkoztunk ezzel a rigmussal. (Mivel Tripolsky Géza válogatott Bicskei István szövegéből, így ezt a korpuszt csak részleteiben lehetett összehasonlítani. Lehet, hogy ott is volt/van, de nem közölte.)

Virág meg köszönése

*Kedves menyasszonyunknak köszönetet
mondunk, mert ime megnyertem
amiért fáradtam, pálcámon díszlik
a menyegző jele, s kalapomon díszlik
annak címere ezekért rád kívánom az
Urnak áldását, árássza rád bőven
menyei joságát, s hogyha megfutottad
életed pályáját, áldja meg lelkednek
égben boldogságát (Vivá)*

Teljesen megegyezik a rigmus Kaszás Kálmánéval. Az egysornyi terjedelmi különbség a tördelésből adódik (BORÚS 1998; 152). Katona Vince királyhalmi és Bicskei István oromhegyesi-zentai vőfélynél nem találkozzunk ezzel a rigmussal.

Völegény meg hívás

*Szerencsés jonapot kívánok Istentől
= = = menyasszonyunktól jövőök kül-
dötségbe, engedjék meg kérjük = = =
fiukat mint szép menyasszonyunk
kedves párjának hogy ráánkövetkező
vasárnap = 1 = orára násznépével jön-
ne az Isten házába, szép menyasz-
szonyunkkal az oltár elébe szívesked-
jék velünk megjelenni, az ünnepélyt
velünk megtartani, önekik az örömük
napjára a többi ifjajknak nagy buzdi-
tására hisszük kérésünket nem fogják
megvetni, amit mi hállásan megfo-
gunk köszönni, ezzel dicsértessék
a Jézus Krisztus (Vivá)*

(15 /OKK OKV) (0BI)

Kaszás Kálmán felsőhegyi, Katona Vince királyhalmi és Bicskei István oromhegyesi-zentai vőfélynél nem találkozunk ezzel a rigmussal.

Az ágy kikérése

I.

*Szerencsés jó estét adjon az ég ura száll-
jon szent áldása e ház lakójára, e
házból egy galamb párjához költözik
hosszu boldog életet adjon az ég nekik.*

II.

*A galamb párjának most jutott eszébe
hogy bizony öneki nincsen pejhes fészke
melybe hű párjával nyugodalmat lelje
mit volt mit tenni felkér engemet.*

III.

*Szerezzek egy fészket neki ha tehetem
azért a ház fejét szépen megkérem
adják ki énnekem a menyasszony
ágyát teljesítsék völegényünk kívánságát.*

IV.

*Sokat nem beszélek mert azt nem sze-
retik inkább amit kérnek érte lefizetem
ezzel dicsértessék a Jézus Krisztus.*

(15) (12KK) (OKV) (OBI)

Kaszás Kálmán rigmusai közt is található ágykikéréskor mondott, de szövege teljesen eltérő, rövidebb (BORÚS 1998; 153).

Az ágy megköszönése

I.

*Köszönetet mondok e család fejének
mert teljesítettek minden kívánságot
soha nem volt ilyen boldogságom.*

II.

*Most örömmel viszem a fészket az
új párnak, tudom otthon szívszorong-
va várnak, áldja meg az isten az
édes szülőket, kívánom éljenek szép
hosszu időket ezzel Dicsértessék a Jézus K.*

(8) (OKK) (OKV) (OBI)

Kaszás Kálmán felsőhegyi, Katona Vince királyhalmi és Bicskei István oromhegyesi-zentai vőfélynél nem találkozunk ezzel a rigmussal.

Az ágy hazaköszöntése

I.

*Szerencsés jó estét adjon az úr Isten a
rám bízot munkát sikerrel végeztem
szép menyasszonyunknak elhoztam az
ágyát ruha neműjét és minden
ingóságát*

II.

*Most már völegényünk vigadhat ked-
vére pihenhet szépeket álmodhat
képzelni se lehet egy párnak, vannak
ittén párnák dunna és szekrény*

III.

*És még annyi minden hogy számát se
tudom, kívánom a fészek legyen csen-
des és békés legyen az ifju pár boldog
és szerencsés*

(13) (0KK) (0KV) (0BI)

Kaszás Kálmán felsőhegyi, Katona Vince királyhalmi és Bicskei István oromhegyesi-zentai vőfélynél nem találkozunk ezzel a rigmussal.

Vendégek beköszöntése

*Szerencsés jó napot adjon az ur Isten
tisztelt násznagy uram ismét megjelen-
tem e menyegzős háznak új vendégek-
kel szolgálókat kit társaságukba melegen
ajánlok, fogadják be őket a szép társa-
ságba s, részeltessék a további szép
mulatságba (Vivá)*

(7/5) (6KK) (0KV) (0BI)

Kaszás Kálmán rigmusai között található Vendég köszöntése című 6 soros, aminek 5 sora egyezik az egyébként 7 soros Bakota Károly-féle rigmussal. Katona Vincénél és Bicskei Istvánnál nem találkozunk ilyennel.

Virágvivő lányok kikérése

*Dicsértessék az ur Jézus szent neve
adja áldását ránk a magyarok Istene
a kibez e napon szálljon buzgo imánk
mivel kegyelmes gondot visel ránk
ime eljöt a nap midőn leányunknak
Isten törvénye előtt mint menyasz-
szonyunknak völegényével meg
kel jelenni hogy házasságra lépjen
s mátol fogva egész új életet éljen
szépen kérem tehát az édes szülőket
bocsássák utra kedves gyermeküket
és kérjük Istenünket hogy hintse
ránk áldását s tegye boldogá az ő
szent házasságát, hogy völegényünk
is megnyugodva legyen két koszorus
leányt bocsássonak el vélem, mint
völegényünk szép bokkrétáját mint
menyasszonya küldi hogy maguk
adják át (Vivá)*

(19) (10KK) (13KV) (0BI)

Kaszás Kálmánnál Koszorúsleány hívása (BORÚS 1998; 152), Katona Vincénél Koszorúspárok meghívása (BORÚS 1998; 143) címmel találunk rigmust, ám ezek teljesen különböznek Bakota Károlyétól.

Mikor megérkeznek a völegényes házhoz a virággal

*Békés öröm szálljon a jelenvalókra
nehéz fáradozásom fordul imár
jóra mert szép menyasszonyunk
két koszorus lánytu küldi völegényünk
drága bokkrétáját annak jelül hogy ő
is kíván jönni, mivel párja nélkül
nem tud megnyugodni s kedves völe-
gényünk általam kéreti fogadja jo
szívvvel küldeményét (Vivá)*

(9) (0KK) (0KV) (0BI)

Kaszás Kálmán felsőhegyi, Katona Vince királyhalmi és Bicskei István oromhegyesi-zentai vőfélynél nem találkozunk ezzel a rigmussal.

A menyasszony kikérése az esküvőre

*Méjen tisztelt násznép ékes gyülekezet
a régen várt ora íme megérkezet
szép menyasszonyunknak utra kel
menni Isten törvénye elöt bizotságot
tenni hogy völegényével házasságra
lépjen szívböl ohajt vele holtig együt
lenni, a házasság szép magasztos hívá
tás erre serkent minket a törvény,
és szent hivatása van a hü hitves
nőnek kielégítő naggya minden
férjnek megosztja véle földi élet
terhét együt érzi véle örömét és
bánatát, a hitves nő angyal ki azért
születet hogy egy új családnak ő adjon
életet, ő legyen a bajban hü gondvi-
selője mindennapjaink megédesítő-
je tehát kedves szülők testvérek
rokonok menyasszonyunk felet ne
szomorkodjatok nyugodjatok meg az
Isten végzésébe most pedig indul
junk az ő szent nevében (Vivá)*

(22/10KK/0KV/0BI) (10KK) (15KV)

Kaszás Kálmán rigmusa rövidebb, a teljes 10 sora egyezik Bakota Károlyéval (BORÚS 1998; 154). Katona Vincénél is van, de 15 sora teljesen más szövegű (BORÚS 1998; 144). Bicskei Istvánnál nincs közreadott szöveg.

Az esküvő haza jövetelkor

*Mondjunk dicséretet a nagy ur Istennek
aki teremtője a menynek és földnek
ki szent kegyelmével örködött fölöttünk
hogy a szent házasságnak tanui lehet-
tünk kérjük szent fölségét áldja
meg a frigyet adjon az új párnak
erőt egészséget, áldja meg házukat
fáradozásukat és tegye boldogá
minden nagygyaikat hogy házasságuk
Isten szent nevében hotig élhessenek
egyben békességben (Vivá)*

(11/11KK) (10KK) (0KV) (0BI) 105

Bakota Károly és Kaszás Kálmán rigmusának szövege teljesen megegyezik, de címében más, Az új pár beköszöntése (BORÚS 1998; 154–155). Katona Vincénél nincs ilyen tartalmú, Bicskei Istvántól pedig nem közöltek ilyen rigmust.

Amikor a völegény megérkezik a lányos házbó

I.

*Dicsérjük a Jézust tisztelt násznagy uram
engedelmevel emelem fel a szavam
mint követet küldöt völegényünk
engem hogy szép menyasszonyát
bárból felkeressem mert ő bánatá-
ba egész beteg, kedves menyasszonya
jöjön gyógyítsa meg kit ma az oltár-
nál magának eljegyzett s haza menet
közbe véletlen elvesztett násznagyura-
mékat igen szépen kérem szép
menyasszonyukat bocsássák el velem
hogy személyen iránt kétségük
ne legyen ezzel átadom meg bizot
levelem (Vivá)*

II.

*Tisztel násznagy uram ismét utra
kelek megkísérlem hátha most szeren-
csés leszek, hogy ha kérésünket most
is megtagadják szép menyasszonyunkat
kezünkbe nem adják tüzzel vassal
fogok közéljük rontani nem sajnálom
még a vérem se ontani, ne kétel-
kedjenek e merész szavaimon
többször voltam én már ilyen had-
járatba (Vivá)*

III.

*Áldjon meg bennünket a felséges
Isten tisztelt násznagy uram újból
megjelentem az megbizással küldöt
völegényünk ha azt akarják hogy
barátságban éljünk kedves menyasszo-
nyátne tartsák fogságba engedjék
eljönni ölelő karjába meg azt is
mondta hogy nyílt csatára száljak
aki ellenem van mindenkit
levágjak nem teszem ezt mivel
kéresem pártolják szép menyasszo-
nyunkat gyengéden ápolják (Vivá)*

IV.

*Vig lakodalmi ékes gyülekezet
bátor kis csapatunk hozzatok érkezet
ohajtástok betelt mi türelemmel
voltunk míg ti vigadtatok mi meg
szomorkodtunk de már most eljöt a
nehezen várt ora hogy a mi napunk
is meg viradjon jora azért eljöttünk
és tisztelettel kérjük hogy völegé-
nyünk párját haza kérjük kimár
bánatában sem eleven sem holt
pedig még ma reggel semmi baja
se volt, és már engem vádol ben-
nem talál hibát mért nem viszem
haza kedves menyasszonyát most
ha ki nem adják erő hatalommal
viszem hü párjához bátor csapatom-
mal készítsék hát utra szép meny-
szonyunkat most pedig átadjuk
ajándékainkat (Vivá)*

(55/19KK) (14KK) (0KV) (0BI)

Bakota Károlynál igen hosszú, 55 soros a rigmus, Kaszás Kálmánál 14 soros, a tördelés miatt 19 azonos (BORÚS 1998; 155). Katona Vincénél és Bicskei Istvánnál nem található ilyen rigmus.

A menyasszony bucsuja

I.

*Szünjék meg mostan hegedünk zengése
és a sarkamtyunknak némuljon el pengése
mert bucsuzásomnak most léssen kez-
dése legyünk csendben míg léssen vég-
zése.*

II.

*Zeng bucsu szavam hullanak köny-
nyeim mert töletek válok kedves
jo szüleim, felséges ur Isten világ
teremtője tekincs lemélto bünös
gyermekedre, tekincs le ezen kedves
jo szülökre harmatként áldást
szolisd a fejükre.*

III.

*Kik által engem a világra bejeztél
most pedig számomra más utat
jelöltél, a házasságra engem segitet-
tél, buzgo szíved azért hállát adok
neked, és áldom örökké szent gond-
viselésed hogy buzgo szíveddel kérem Isten
felséged hogy lelkem üdvére adá e
páros életet.*

IV.

*Most hozzád fordulok kedves édes
atyám nézd könnyeim mint borul
le orcám s mielőtt atyai házadbol
kilépek tőled térdre borulva bocsánatot
kérek*

V.

*Bocsánatot kérek mert meg bántottalak
jóságodért sokszor meg szomorítottalak
kedves édes atyám feled ezeket az Isten
áldjon meg ezért téged sokbő áldásiba
részessitse életedet.*

VI.

*Hát hozzád mit szóljak kedves
édes anyám ki voltál edig gondosko-
do dajkám, tudom hogy nagyon fáj
anyai szívednek midőn elvállását
látod kedves gyermekednek kit édes
tejjel tápláltál s most át kell engedni
egy titkos jövőendőnek.*

VII.

*Kedves édes anyám tudom mint
szeretted mint gyenge virágot ápol-
tál nevelté jora tanítottál a rozstol
intetted, azért édes anyám mielőtt
indulok könnyező szemekkel kebeled-
re borulok.*

VIII.

*Bocsánatért esdek drága édes anyám
ha megbántottalak életemnek
fojtán, az Istenre kérlek bocsásd
meg vétkeimet, hogy el ne vesszítsem
én szegény lelkemet, az Isten is
ezekért áldjon meg tégedet, a fényes
országba juttasabe lelkedet amig
pedig éled a világod éljed az ur
Isten kegyelme legyen mindig véled.*

IX.

*Kedves testvéreim, hozzátok is szólok
mielőtt ez utal töletek elválnok, az Isten
áldását kérem fejeteekre, ad bőven
miként harmat száll a földre, végt
vigye fel lelketeket az örök életbe
hogy részetek legyen az örök életbe.*

X.

*Jo leány társaim kik edig voltatok
most könnyező szemekkel körülöttem
áltok szép koszorutokból ime most
kivállok Istentől nektek is minden
jot kívánok, adjon a jo Isten nektek
is oly szívet hogy megértsetek mindig
hüszserelmeteket*

XI.

*Kedves felső és also jo szívü szomszédok
és kik jelen vagytok rokonaim
barátaim az Isten áldjon meg benne-
teket fejenként ne érezetek a földön
fájdalmat az it maradottaknak kívá-
nunk jo kedvet, nekünk utasoknak
szerencsés megérkezést. (Vivá)*

(70/67KK/58KV) (69KK) (65KV) (0BI)

Mindhárom vőfély igen hosszú rigmust mondott, Bakota Károly búcsúztatója 70 soros, Kaszás Kálmáné 69, Katona Vincée pedig 65. Nagyfokú az egyezés, Kaszás Kálmánénak 67 (BORÚS 1998; 156–158), Katona Vincéeének 58 sora egyezik (BORÚS 1998; 145–147). Bicskei Istvántól nem közöltek ilyen rigmust.

Elhalt szülőktől

I.

*Kedves édes atyám hozádis szolanék
mielőt házaadbol kilépnék, köszönetett
mondanék azért a sok joért melyben
részesítettél míg köztünk éltél.*

II.

*De fájdalom mert árva vagyok kedves
jo atyámat sehol se nem találok, kit
alig pár éve takar a sirhalom
mert a temetőnek gyászos sirhalma
kedves jo atyámat örökre elzárta.*

(9/3KK) (12KK) (0KV) (0BI)

Bakota Károly 9 soros rigmusának 3 sora egyezik Kaszás Kálmán 12 soros rigmusával, melynek címe *Az árva így búcsúzik halott szüleitől* (BORÚS 1998; 172). Katona Vincénél nincs ilyen búcsúztató, Bicskei Istvántól pedig nem közöltek ilyet.

Vacsora előtt II.

*Tisztelt vendég sereg szot kérek uraim
halgassák meg sokat jelentő szavaim
tudom már önöknél is régen
volt az ebéd nem tesz kárt gyomrukba
egy kis program beszéd,
kunjártam a konyhán hol az étkek
főlnek szakácsaink már négy nap
ota sürgelődnek mindent kihordtam
már az éles kamrából cukrot timsot
a mosi boltjából hogy e nagy fogyatkozást
here hozzam – 12 – szekeret utnak
indítottam hogy hozzák el pestről
minden fűszer számot adtam nekik
utra egy penészes zsákot azután meg néztem
a tömérdék fazekat-üstöket
kerek lábasokat sorba kostolgtattam
egy jo öles kanállal elláttam jo bőven*

*soval paprikával hogy mi mindent
főznek fogalmuk sincsen, kocsonyá-
nak készül 19 golya hizlalt vere-
beket forgatnak nyárson, medve
talpot sütnék eperfa parázssal, nyu-
laknak farkából főzik a paprikást
puliszkát pedig az oláh papok gyárt-
ják kásába a hust gözhajok szállítsák
francia szakácsunk főzi a gölödint
csuszpajzal spenottal meg raktam
három szint, süteményünk is lesz jo
böven turuval lekvárral szoval
enni inni valonk lesz böven csak
az kel aki az asztalra hordja. (Vivá)*

(31/12KK/16BI/0KV) (34KK) (47KV) (27BI)

Bakota Károly 31 soros rigmusban szól vacsora előtt a vendégekhez, Kaszás Kálmán a Második peroráció 34 soros rigmusában teszi ezt (BORÚS 1998; 160), melynek 12 sora egyezik Bakotáéval. Katona Vince 47 soros rigmusával nincs egyezés (BORÚS 1998; 147–148). A Bicskei Istvántól közreadott töredék 27 sorából 16 mutat nagyfokú egyezést (TRIPOLSKY 2001; 172).

Vacsora előtt III.

*Tisztelt vendég sereg szot kérek uraim
halgassák meg sokat jelentő szavamat
székely testvérek hunok és jászok meg
fogjuk látni hogy futnak tőlünk a
kozákok, harcba a magyarnak sose
volt párja a magyarkatona az Isten
katonája muszkák németek ágyuval
puskával, tönkre ver a magyar egy
pipa szárral, e hős hadseregnek
vezére én vagyok, lénungot számuk-
ra nem más mint én adom
ki hü katonám lesz a börit ki
tömetem, a gyávákat pedig mind
föbe lövetem, mindegyik katona
magyar vérből valo, hiszem hogy
egy sem lesz közülük árulo, harcba
edzet hősök akárcsak jo magam
vizsgálja meg őket tisztelt násznagy*

uram, ez a két dallia Atillának
vére, az egyik kissé sántit a
tyuk szemére, de már ez a másik
talpig derék legény kedves eledele
a jo turós lepény, ez a vitéz itten
pedig Árpád unokája ha szol a mu-
zsika rezeg a bokája szereti a kár-
tyát és a boros üveget, az
asztalra ez hordja a kenyeret, ez a
magyar itten Baton nemzetsége
sovány egy kissé de van jo egéssé-
ge tréfálkozni vele nem is igen
merek nyulszívü a lelkem azonnal
pityereg, ennek az össe
Kinizsi lehetet mert miota él egyszer
se nevetett olyan soványan ál az
orcája mintha a muszka császár lenne
a gazdája, ez a Rákoci fajta elszánt
kuruc gyerek néha úgy el alszik hogy
beköpi a legyek él hal a lányokért
persze csak titokba különben táncol
maga a sarokban, ez a bátor gyerek
meg is látszik rajta akkora a feje
mint egy üres alma bajussza még
nincsen de az is lesz akkora mint a
halom lekvárral kenyi a portáját
vastagon, ez már nem is tudom
kinek a maradványa bajos felis-
merni hollo e vagy kánya csak
anyit látok hogy két öles a szája
bánom is hogy két zubbonyt nem huz-
tam rája, tessék csak meg nézni
ez mijen pofátvágott pedig ő ette
meg a konyhán a mákot szépen
vagyunk öcsém oda a becsület nézd
it a sok lány aszemedbe kinevet,
hát te részeg diszno így rukolsz
ki nékem pedig te bened volt
minden reménységem mikor mosdottál
még talán a mult nyáron

*álj egy kicsit hátrább hogy senki se
ne lásson, tehát most már ismerik
seregemet melyel törököt franciát
meg vertem ha ez a sereg felkel régen
meg van írva nem virad a magyar
többé sirva, most derék pajtásaim
akik esküt tettek mulassatok egyet
vitéz katonáim lettetek vigyázzatok
csak vigyázzatok ah szavam haljátok
mindjárt sorakozzatok. (Virvá)*

(68/59KK) (62KK) (76KV) (0BI)

Bakota Károly rigmusa 68 soros, Kaszás Kálmáné 62, Katona Vincéé 76. Kaszásnál nagyfokú az egyezés, 59 sor (BORÚS 1998; 160–162), míg Katona Vince 76 sorosa teljesen különbözik (BORÚS 1998; 148–150). Bicskei Istvántól nincs közreadott rigmus.

A leves beköszöntése

*Érdemes vendégek nem üressen jöttem
étkekkel vagyon terhelve mint két
kezem de mielőtt hozzá nyulnak a
kanálhoz buzgo szívvel hállát adja-
nak az Urnak de hogy én se hosz-
szan ne papoljak és a foro táltol
sebeket ne kapjak vegyék el tőlem
ezt a foro tálat amelyet már az
ujjam tovább nem álhat, a hátam
mögöt is husz legény vagyon azok-
nak is kezét süti nagyon, ne tánto-
rogjon hát előttem senki mert a
nyakát hamar leforázom neki,
it van hát a leves melyet adot
a jo hus ezért senki szive le-
gyen hát bus nosza muzsikuskok szoljon
hát a virtus ezzel dicsértessék a
Jézus Krisztus.*

(18/6BI/16KV) (16KV) (30BI)

Bakota Károly 18 soros rigmusának 16 sora azonos Katona Vince teljes rigmusszövegével (BORÚS 1998; 150), míg Bicskei István 30 soros rigmusából mindössze 6 sor egyezik (TRIPOLSKY 2001; 172–173).

A paprikás beköszöntése

*Magyar gusztusnak nincsen a földön
párja magyar készült az étkek kirá-
lya mit el nem cserélnék soha
semmi mással menyben a szentek
sem élnek paprikással a jó pap-
rikás hus a legjobb eledelem ijennel
élt hajdan Árpád fejedelem ezeresz-
tendeje eszi a magyarság termi a
paprikát bőven magyarország nem
kel a magyarnak spenot csokoládé
sokan azt se tudják mi a szavalat
paprikás hus jó bor ez a mi ele-
delünk mindenféle népség nem bír
mivelünk, mivel házi gazdánk
talpig magyar a házánál szégyent
vallani nem akar készíttet ojan
paprikást nekünk hogy elne feledjük
soha migélünk aprora vágatott három
szilaj bikát nem kímélte tőle a jó
szegedi paprikát ime itt van kostolják
lakjanak jól ebből igyonak rá bőven
a boros üvegből. (Virvá)*

(20/0KK/0KV/0BI) (16KK) (16KV) (0BI)

Bakota Károly rigmusa a leghosszabb, 20 soros. Nincs egyezés Kaszás Kálmán és Katona Vince 16-16 soros rigmusaival. Bicskei Istvántól nincs közreadott anyag.

A pecsenye beköszöntése

*It hozok sülteket számtalan sok félét
azért jól meg köszörülje mindenki a
késset hogy le ne csorbítsa a tányér-
jának szélét buzza meg kend komám
retek hegedüjét mert nincs párja az
étkek közt a jó pecsenyének, mert
vidámságot hoz az embernek ösapá-
ink mért voltak oj vének mindig
borral és pecsenyével éltek ime ura-
im itt van vegyék el kezeimből de*

*aki eszik ebből bort is igyék ám rá
mert aki bort nem iszik erre nagy
foga nyöl tőle. (Vivá)*

(13/13BI/12KK) (OKV)

Bakota 13 soros rigmusával teljesen egyezik Bicskei István szintén 13 sorosa (TRIPOLSKY 2001; 173) és Kaszás Kálmán 12 sorosa (BORÚS 1998; 163). Katona Vincénél nincs ilyen rigmus.

Sütemény beköszöntése

*Ismét megjelentem ha vártak rám
ha nem azt akarom hogy ne átkoz-
zák a nevem ne mondják hogy
ilyen olyan lusta voltam, maguk
ébeztek én pedig az időt raboltam
Panika asszonynak kedves fia vagyok
szerencse csillagom most is büszkén
ragyog, üres kézzel engem jönni
soha se láttak de van is ám dolga
velem a szakácsnak most sütemény-
nyekkel jöttem megrakodva még
meleg egészen meg van cukrozva
vanit rétes béles diós szőlős mákos
cukros sütemény és kifli lekváros*

(14/8BI) (13BI) (12KK) (OKV)

Bakota Károly 14 soros rigmusával Bicskei István 13 soros rigmusának 8 sora töredékesen egyezik (TRIPOLSKY 2001; 175), Kaszás Kálmán 12 soros rigmusának más a szövege (BORÚS 1998; 163), míg Katona Vincének nincs ilyen rigmusa.

Jelentkezés az ujjasszony tánchoz

I.

*Tisztelt násznagy uram van e kifogá-
sa vagy talán nem tetszik a csizma
csikorgása alásan jelentem a tánc
tizen három először egy koszorus
pár nevét fel is ajánlom (Vivá)*

II.

*Tisztelt násznagy uram egy kicsit
már izzadok de senkinek helyet
nem adok jelentem a tánc huszon
három (KP) nevét felírni ajálom (Vivá)*

III.

*Dicsérjük az urat tisztelt násznagy
uram 33 a tánc ez a végső szav-
am (KP) 3 jelöltem ók hárman lép-
nek a táncba helyettem. Vivá*

(13) (0BI) (0KK) (0KV)

Csak Bakota Károlynál van rigmus az újasszony táncához.

Kálátósok meghívása

A rigmus címét írta csak fel füzetébe Bakota Károly, ám a szokás még az 1970-es évek végén megvolt Magyarkanizsa lakodalmaiban. Ekkor többnyire külön tartották a lakodalmat a menyasszonyos és a vőlegényes háznál.

Kurjantások

A lakodalom szöveges folklórjának a legrövidebb darabjai a kurjantások, de talán éppen ezért lényegre törőek. Szókimondók, pellengérré állítják vagy dicsérik a lakodalom fontos és kevésbé fontos szereplőit. Humoruk sokszor vaskos, néha obszcén. Általában kétsorosak, ilyenkor rímképletük a / a, vagy négysorosak a / a / b / b.

*Kemencébe sült a lepény,
menyasszonyunk ja de szegény!*

*Ide nézzen komámasszony,
de szégyellős a menyasszony!*

*Három liter kukorica,
menyasszonyunk ja de lusta!*

*Arany óra a farom,
úgy jár ahogy akarom!*

*Ej, haj vadliba,
mit ettél a lagziba?
Tekintetes káposztát,
méltóságos rántottát!*

Elmondta Ladóckiné Kiss Amália, Kanizsa, 1985. márc. 20.

*A menyasszony piros alma,
főteszik a sifonyérra,
hogy a cica le ne verje,
vőlegényünk játszon vele!*

*Lázárékná' füstös kímíny,
sokat há't itt a vőlegény!*

*Aki a félfábon támaszkodik,
a nagybögősére kívánczozik!*

*Azt mondják a nagybögősű,
jó a töke köhögésű!*

*Fejünk fölött száll a fecske,
menyasszonyunk nincs kifestve!*

*Ez az utca kanyarékos,
a menyasszony takarékos!*

*Ez az utca petrezselyem,
a menyasszony végig selyem!*

*Édesanyám gyűjts világot,
most hozzuk a gyöngyvirágot!
Haza érünk vacsorára,
piros apró pogácsára!*

*Ez az utca kutyafás,
a vőlegény jó kurvás!*

*Dunnám, párnám, ládám kocsira,
jaj de puha, majdcsak megérem valaha,
nyugszunk alatta!
(Mikor az ágyat vitték)*

*Násznagy uram jobbra tartson,
menyasszonyunk hogy pisáljon!*

Hijju-ju, káposztába szart a juh!

Irodalom

BÁRTH Dániel

- 2005 *Esküvő, keresztelés, avatás. Egyház és népi kultúra a kora újkori Magyarországon*. Szövegelemzések 1. MTA-ELTE Folklor Szöveg-elemzési Kutatócsoport, Budapest

BODROGI Tibor

- 1981 survival. In Ortutay Gyula (főszerk.): *Magyar Néprajzi Lexikon IV*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 506.

BORÚS Rózsa

- 1998 *Bácskai lakodalmak*. Topolya

DÉGH Linda

- 1950 Egy székely lakodalmi ének eredetének kérdése. *Ethnographia*. 61. 57–74.

GYÖRGYI Erzsébet

- 1990 A házasságkötés szokásai. In Hoppál Mihály (szerk.): *Magyar Néprajz VII*. Népszokás, néphit, népi vallásosság. Akadémiai Kiadó, Budapest, 32–66.
- 1992a A kendőnek mint vőfélyjelvénynek a helye. 523. térképlap. Barabás Jenő (szerk.): *Magyar Néprajzi Atlasz VIII*. 508–567. térkép. Akadémiai Kiadó, Budapest
- 1992b Vőfélyjelvény: rozmaring. 524. térképlap. Barabás Jenő (szerk.): *Magyar Néprajzi Atlasz VIII*. 508–567. térkép. Akadémiai Kiadó, Budapest
- 1992c Vőfélybot díszei: szalag és bokréta. 525. térképlap. Barabás Jenő (szerk.): *Magyar Néprajzi Atlasz VIII*. 508–567. térkép. Akadémiai Kiadó, Budapest
- 1992d Vőfélyjelvény: a bokréta és szalag helyének változása a 20. század első felében (bokréta és szalag átterülése a kalapról, botról a mellre). 526. térképlap. Barabás Jenő (szerk.): *Magyar Néprajzi Atlasz VIII*. 508–567. térkép. Akadémiai Kiadó, Budapest

HAJDÓK János, Dr.

- 1947 *Hegyen-völgyön lakodalom* (Vőfélykönyv). Gábor atya kiskönyvei 1. szám. Korda Rt. Nyomdája, Budapest

JUNG Károly

- 1978 *Az emberélet fordulói. Gombosi népszokások*. Forum Könyvkiadó, Újvidék

KLAMÁR Zoltán

- 2014 A vőfély mint rítuskoordinátor – egy szerepkör magyarkanizsai metamorfózisa. *Híd*. LXXVIII. évf. 6. szám. Újvidék, 68–76.

KÜLLŐS Imola–SZEMERKÉNYI Ágnes

- 1981 paraszti írásbeliség. In Ortutay Gyula (főszerk.): *Magyar Néprajzi Lexikon IV.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 182–184.

LISZKA József

- 2013 *Átmenetek. Folklor és nem-folklor határán.* Monographiae Comarienses 12. Selye János Egyetem Tanárképző Kara, Komárom

NAGY ABONYI Ágnes

- 2003 Az emberélet fordulói. In Papp Árpád, Raffai Judit, Terbócs Attila (szerk.): *A Vajdasági Magyarok Néprajzi Atlasza.* Szabadka, 85–96.

PÁRDUCZ Vincze

- 1905 *Adai vőfélykönyv.* Nyom. Traub B. és Társánál, Szeged

TÓTH Arnold

- 2014 Nyomtatott vőfélykönyvek, vőfélyverses ponyvák a XIX. században. In Csörsz Rumen István (szerk.): *DOROMB.* Közköltészeti tanulmányok 3. Reciti, Budapest, 285–308.

- 2015 *Vőfélykönyvek és vőfélyversek a 19. században. Kéziratos vőfélykönyvek Északkelet-Magyarországon.* Officina Musei 22. Miskolc

TRIPOLSKY Géza

- 2001 Válogatás Bicskei István zentai vőfély verseiből. *Létünk XXXI.* évf. 1–2. szám. Újvidék, 171–175.

VEREBÉLYI Kincső

- 2005 *Szokásvilág.* Studia Folkloristica et Ethnographica 46. A Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszékének kiadványa, Debrecen

VOIGT Vilmos

- 2014 *A folklórisztika alapfogalmai.* Szócikkek. Argumentum Kiadó, Equinter Kiadó, Budapest